" मातृ - पितृ स्मृती "

प्रस्तुत प्रबंध माझी आई सौ.सावित्री पाटील व वडिल श्री बाबासाहेब पाटील यांच्या पवित्र स्मृतीस सादर समर्पन.

.....

=: प्रमाणपत्र :=

"सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँक लिमिटेड, सांगली" - एक अभ्यास हा संशोधन प्रबंध कु. बी.बी. पाटील यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली समाधानकारकपणे स्वतःच्या प्रयत्नातून व स्वतंत्र दृष्टीकोन ठेऊन लिहीलेला आहे. हा संशोधन प्रबंध यापूर्वी कोणत्याही पदवीसाठी कोणत्याही विद्यापीठाला सादर केलेला नाही.

कोल्हापूर.

दिनांक : १२/६/१९९५

डॉ. जे.एफ. पाटील,
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
(मार्गदर्शक)

.....

-: प्रतिज्ञापत्र :-

मी प्रतिज्ञापूर्वक निवेदन करते की, "सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँक लिमिटेड, सांगली" - एक अभ्यास हा संशोधन प्रबंध मी स्वत: संशोधित केला असून यापूर्वी हा कोणत्याही विद्यापीठ स्तरावर कोणतीही पदवी वा पदविका मिळविण्यासाठी सादर करण्यात आलेला नाही.

कोल्हापूर.

दिनांक : १२/६/१९९५

कु. बी.बी. पाटील,
(अभ्यासक)

.....

-: ऋणनिर्देश :-

या शोधनिबंध विषयाच्या निवडीपासून अखेर पर्यन्त माझे आदरणीय मार्गदर्शक डॉ. जे.एफ. पाटील, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांनी मौलिक मार्गदर्शन केले. त्यांच्या क्रियाशील सहकार्याशिवाय हा प्रबंध तयार होऊ शकला नसता, त्यांची मी सदैव ऋणी आहे.

प्रस्तुत शोध प्रबंधासाठी डॉ. आर.आर. दोशी, डॉ. जुगळे डॉ. ए.ए. डांगे, श्री आर.जी. दंडगे, श्री गावडे, श्री एन.के. पाटील आदिं विभूतींचे मनमोकळे वैयक्तिक मार्गदर्शन मिळाले. त्यांची मी आभारी आहे.

अभ्यासाच्या संदर्भात प्राथमिक शिक्षक बँकेचे चेअरमन मा.मोहनराव माणिकराव गायकवाड, व्हा.चेअरमन मा.शामराव यशवंत सावंत, बँकेचे सर्व संचालक, मॅनेजर - एम.के. पाटील, अकौंटंट - मुबारक चाँद तांबोळी, मा. व्ही.व्ही. चेपारे, चार्टर्ड अकौंटंट, शाखा विस्तार अधिकारी श्री घोरपडे, अन्य कर्मचारी वर्ग यांनी जी बहुमोल मदत केली, त्यामुळेच मी हा प्रबंध पूर्ण करू शकले.

आर्टस अँण्ड कॉमर्स कॉलेज, आष्टा चे प्राचार्य डॉ. बी.एस. जाधव, कन्या महाविद्यालय, इस्लामपूरचे प्राचार्य श्री आर.डी. राडे, कासेगांव कॉलेज कासेगांव चे प्राचार्य श्री शरद भोसले, आर्टस अँण्ड कॉमर्स कॉलेजचे सहकारी प्राध्यापक, माझे आदरणीय गुरू प्रा. पी.एन. तोडकर, या सर्वांचे मला वैयक्तिक मार्गदर्शन मिळाले. शिवाजी विद्यापीठ, अर्थशास्त्र विभागातील श्री साबळे, श्री शेख यांचेही मला मार्गदर्शन लाभले. या सर्वांची मी आभारी आहे.

जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था लि., सांगली मधील सांख्यिकी अधिकारी कपरे साहेब यांनीही अभ्यासाबाबत जी मदत केली त्यांची मी आभारी आहे. त्याचप्रमाणे माझे मिस्टर विश्वनाथ रामचंद्र पाटील यांचेही मला मोलाचे सहकार्य लाभले. माझ्या घरातील माझे सासरे श्री रामचंद्र पाटील व सासू सौ. शालिनी पाटील यांनी मला पुरेसा वेळ दिला. त्यामुळे हा प्रबंध मी पूर्ण करू शकले. याशिवाय घरातील इतर लहान थोर व्यक्तींच्या सहकार्याने मला सदैव साथ दिली. माझ्या आई-वडिलांच्या प्रेरणे शिवाय व सहकार्याशिवाय तर हा प्रबंध पूर्ण करणे अशक्य झाले असते.

हा शोधनिबंध सुंदर सुबक व कमी वेळेत पूर्ण करून देण्यास श्री जाधव यांचा मोलाचा वाटा आहे. त्याबाबत मी त्यांची आभारी आहे.

हा शोध प्रबंध लिहीत असताना मला ज्यांनी ज्यांनी सहकार्य केले त्या सर्वांचे मी आभारी आहे.

कोल्हापूर. (कु. बी.बी. पाटील)

दिनांक :

....

-: अनुक्रमणिका :-

प्रकरण पहिले -

सहकाराचे स्वरुप व्याख्या व तत्वे

१.१ सहकाराची संकल्पना

१.२ औद्योगिक क्रांतीतून सहकाराचा उगम

१.३ सहकार व्याख्या

१.४ सहकारी संस्थेचे स्वरुप व वैशिष्ठ्ये

१.५ सहकाराची तत्वे

१.६ सहकाराची उद्दिष्ट्ये

१.७ सहकारी बँकांचे वर्गीकरण

१.८ भारतातील सहकारी चळवळीचा इतिहास

प्रकरण दुसरे -

सहकारी बँकांचा विकास व प्रगती

२.१ सहकारी बँका अर्थ व व्याख्या

२.२ सहकारी बँकांची उद्दिष्ट्ये

२.३ सहकारी बँकांची कार्यपध्दती

२.४ सहकारी बँकांचे महत्व

२.५ सहकारी बँकांचे कार्यक्षेत्र

२.६ बँकिंग रेग्युलेशन अॅक्ट १९४९

२.७ नागरी सहकारी बँकांचे भारतातील चित्र

२.८ भारतातील नागरी सहकारी बँकांची राज्यनिहाय विभागणी

२.९ नागरी सहकारी बँकांची राज्यनिहाय शाखा
२.१० भारतातील मोठ्या प्राथमिक सहकारी बँका
२.११ भारतातील मोठ्या प्राथमिक सहकारी बँकांची राज्यनिहाय विभागणी
२.१२ प्राथमिक सहकारी बँकांची स्वातंत्र्योत्तर काळातील प्रगती
२.१३ महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांचे चित्र
२.१४ महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांची जिल्हानिहाय विभागणी
२.१५ महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांची प्रगती
२.१६ महाराष्ट्रातील मोठ्या दहा नागरी बँका
२.१७ सांगली जिल्ह्यातील नागरी सहकारी बँकांची प्रगती

प्रकरण तिसरे -

३.१ सांगली जिल्ह्याचे भौगोलिक स्थान
३.२ सांगली जिल्ह्यातील सहकारी चळवळ
३.३ सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँक इतिहास
३.४ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा शाखाविस्तार
३.५ बँकेचे सामाजिक जाणिवेतून स्तुत्य उपक्रम
३.६ सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक बँक लिमिटेड, सांगली संचालक मंडळ - १९९३-९४
३.७ नागरी सहकारी बँकांमध्ये सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक बँकेची भूमिका
३.८ सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँक लि., सांगली स्थापनेपासूनची प्रगती
३.९ अभ्यासपध्दती
३.१० अभ्यासाची रूपरेषा

३•११ अभ्यासाचा उद्देश
३•१२ तथ्य संकलन
३•१३ अभ्यासाची योजना
३.१४ अभ्यासाच्या मर्यादा

प्रकरण चौथे -

४•१ प्रस्तावना
४.२ प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँकेचे भांडवल
४.३ प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या भाग भांडवलातील प्रगती
४.४ प्राथमिक शिक्षक बँकेचे स्वभांडवल
४.५ प्राथमिक शिक्षक बँकेचे खेळते भांडवल
४.६ प्राथमिक शिक्षक बँकेचे सभासदत्व
४.७ प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या ठेवी
४.८ प्राथमिक शिक्षक बँकेचे कर्ज व्यवहार
४.९ प्राथमिक शिक्षक बँकेची गुंतवणूक
४.१० प्राथमिक शिक्षक बँकेचे उत्पन्न
४.११ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा खर्च
४.१२ प्राथमिक शिक्षक बँकेची थकबाकी
४.१३ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा नफा
४.१४ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा सेवक
४.१५ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा लाभांश
४.१६ रिबेट योजना
४.१७ ऑडिट कार्यवारी
४.१८ प्राथमिक शिक्षक बँकेचा शाखाविस्तार

प्रकरण पाचवे -

प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या व्यवस्थापकाशी व संचालक मंडळाशी चर्चा व मुलाखतीद्वारे घेण्यात आलेल्या माहितीचा गोषवारा

प्रकरण सहावे -

निष्कर्ष व उपाय योजना

परिशिष्ठ -

१) प्रश्नावली

२) संदर्भ सुची

तक्ते - अनुक्रमणिका

तक्ता क्र. २.१ - नागरी सहकारी बँकांचे भारतातील चित्र

तक्ता क्र. २.२ - भारतातील नागरी सहकारी बँकांची राज्यनिहाय विभागणी

तक्ता क्र. २.३ - सहकारी बँकांची राज्यनिहाय शाखा

तक्ता क्र. २.४ - भारतातील मोठ्या प्राथमिक सहकारी बँका

तक्ता क्र. २.५ - प्राथमिक सहकारी बँकांची स्वातंत्र्योत्तर काळातील प्रगती

तक्ता क्र. २.६ - महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांची जिल्हानिहाय विभागणी

तक्ता क्र. २.७ - महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांची प्रगती

तक्ता क्र. २.८ - महाराष्ट्रातील मोठ्या दहा नागरी बँका

तक्ता क्र. २.९ - सांगली जिल्ह्यातील नागरी सहकारी बँकांची प्रगती

तक्ता क्र. ३.१ - सांगली जिल्हा प्राथमिक शिक्षक सहकारी बँक लि., सांगली स्थानेपासून प्रगती

तक्ता क्र. ४.१ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या अधिकृत भाग भांडवलातील प्रगती

तक्ता क्र. ४.२ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या मालकीच्या भांडवलातील प्रगती

तक्ता क्र. ४.३ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या खेळत्या भांडवलातील प्रगती

तक्ता क्र. ४.४ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या नियमित व नाममात्र सभासद संख्येतील प्रगती

तक्ता क्र. ४.५ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या ठेवी

तक्ता क्र. ४.६ - प्राथमिक शिक्षक बँकेचे कर्जव्यवहार

तक्ता क्र. ४.७ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या गुंतवणूकीतील प्रगती

तक्ता क्र. ४.८ - प्राथमिक शिक्षक बँकेचे उत्पन्न

तक्ता क्र. ४.९ - प्राथमिक शिक्षक बँकेचा खर्च

तक्ता क्र. ४.१० - प्राथमिक शिक्षक बँकेची थकबाकी

तक्ता क्र. ४.११ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या नफ्यातील प्रगती

तक्ता क्र. ४.१२ - प्राथमिक शिक्षक बँकेच्या लाभांश दरातील प्रगती

तक्ता क्र. ४.१३ - प्राथमिक शिक्षक बँकेची रिबेट टक्केवारी

तक्ता क्र. ४.१४ - प्राथमिक शिक्षक बँकेची ऑडिट वर्गवारी

तक्ता क्र. ४.१५ - प्राथमिक शिक्षक बँकेचा शाखाविस्तार

....